

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus Ultimus. De reliquis ad hunc titulum pertinentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

quibus causis specialiter in jure agatur de hoc juramento? 9. an sit juramentum assertionis? 10. an præstandum sit in judicio coram Judice? Ad 1. Resp. consistere in eo, quod juretur ab eo, cui imponitur, *se nihil malitiosè proponere, vel ab Adversario petere, aut fallaces, vel exceptiones, aut dilationes solum protelandæ litis causa, adducere, opponere, sectari*, ut diximus n. 691. & 713. Ad 2. Resp. quamvis sit species quædam juramenti calumniæ; & ob id etiam vocetur *speciale* juramentum calumniæ, ut diximus n. 713. differre tamen in pluribus, relatis à num. 691. Ad 3. Resp. id constitutum ex responsione ad 9. Ad 4. Resp. præstari etiam ante litem contestatam ex n. 691. & textu c. 2. mox citandi; Ad 5. Resp. quod sic, quoties nimirum Judici videtur, etiam si de calumnia, vel veritate juratum sit, ut deciditur in c. in appellationis. 2. §. in omnibus, de juramento calumniæ in 6. ibi: *in omnibus autem causis, nedum ante, sed etiam postquam lis fuerit contestata, sive de veritate, sive de calumnia sit juratum in ipsis: potest Judex à partibus exigere juramentum malitiæ, quoties viderit expedire.* Ad 6. Resp. posse, non tamen necessariò id fieri debere, sed posse super particularibus etiam punctis, in quibus est justa suspicio malitiæ; Ad 7. Resp. quod sic, ex cit. c. 2. ibi: *in omnibus causis, & constat ex n. 691.* Ad 8. Resp. hujus exempla plura referri à n. 694. Ad 9. Resp. negativè juxta dicta n. 713. Ad 10. Resp. affirmativè, ex eod.

ARTICULUS ULTIMUS.

De reliquis ad hunc titulum pertinentibus.

2158. **Q**uestio 1. est, de juramento purgationis, seu innocentia? de hoc agitur in c. fin. §. sanè h. t. ubi dicitur, sive Actor nihil omnino probaverit, Reum esse absolvendum, licet nihil præstiterit; si tamen ille præsumptionem pro se habeat, Reo juramentum deferri posse ad sui purgationem, sive ad ostendendam innocentiam, nisi Judex, consideratis circumstan-

Tom. II.

tiis causæ, ac personarum existimet, illud Actori potius deferendum. Cæterum, huic juramento locus est in causis civilibus, & delictis, in quibus ad torturam perveniri non potest, tamen si gravia sint, quando desunt indicia sufficientia; secus, quando adsunt, & persona non est privilegiata. Ratio primæ partis est; quia si negaretur illi eo casu juramentum purgationis, probatione ipsum convincente super delicto non præstita, negaretur illi remedium, probandi suam innocentiam, quam, ut supponimus, aliter probare non potest; consequenter citra justam defensionem relinqueretur, Adversario nihil, vel saltem non convincenter probante, quod est contra naturalem æquitatem; ratio secundæ partis est; quia in tali casu non debet eligi medium, valde periculosum, & incertum præ certo, à juribus concessò, & constituto: atqui juramentum purgationis esset medium longè incertius; quilibet enim Reus recusaret torturam, & eligeret juramentum purgationis, quando jam animum firmavit, quod delictum nolit confiteri; & sic esset periculum perjurii, & delictum maneret impunitum. Not. tamen, Reum, qui recusat juramentum purgationis, & offert se ad probandam innocentiam, sine tali juramento, audiendum esse; cum possit habere justas causas utendi medio, sibi à jure concessò ad probandam suam innocentiam; cum notam criminis, quantumvis innocenti objecti, apud homines non sic expedite tollat juramentum, præsertim pronos suspicari perjurium; facto autem juramento purgationis Reus definitivè absolvendus est, & quoad causam principalem, & quoad expensas; quia, hoc supposito, plenè probata est innocentia, saltem in foro externo. Cæterum plura de juramento purgationis V. lib. 5. tit. 34. de Purgatione canonica. De aliis juramentis in particulari, puta juramento, egimus supr. tit. 7. de juramento veritatis dicendæ, hoc lib. tit. 19. de Testibus; de juramento veritatis in litem, h. t. à n. 2153. fit etiam mentio in Sacris canonibus, c. Laudabilem de frigid. & malefic. de juramento septimæ manus, prout requiritur ad probandum impedimentum impotentia; & hoc, prout notat Sanchez l. 7. matr. D. 108. num. 11. ut iterum

quæ conjunx fateatur impedimentum, eujuslibet Conjugis septem consanguinei jurent, sibi esse verisimile, Coniuges verum fateri; de quo plura *l. 4. decret. tit. 15. à n. 1261.*

2159.

Quæstio altera est, quam *interpretationem* recipiat juramentum? ante resolut. not. quòd, ubi de obligatione agitur, stricta interpretatio faciendâ sit, ut dicitur *L. quidquid 99. ff. de Verb. obligat. ibi: quidquid adstringendæ obligationis est, id, nisi palàm verbis exprimitur, omissum intelligendum est; ac ferè secundum promissorem interpretamur: quia stipulatori liberum fuit, verba latè concipere; & ratio est, quia in odiosis, seu onerosis interpretatio stricta teneri debet, per reg. 15. in 6. & in obscuris minimum est sequendum, per reg. 31. eod. in 6.* Ex his autem deducitur, in dubio, seu incerto, an juramentum omissum se porrigat ad hoc, vel illud, adhibendam esse interpretationem strictam, quantum materia, circa quam versatur, & verba promissionis, aut pacti, cui adjicitur, patiuntur, ut tradidimus *l. 1. tit. 2. de constit. & tenet Abbas in c. penult. h. t. num. 2. Suarez lib. 2. de Juram. c. 32. & alii.* Hinc juramentum, emissum à Prælatiis, Canonicis, & locorum Officialibus, de servandis locorum statutis, & consuetudinibus, non porrigitur ad ea, quæ obviant Sacris Canonibus, & Ecclesiasticæ libertati, ut dicitur *c. contingit. 1. h. t. in 6.* Similiter juramentum emissum de statutis editis observandis, non porrigitur ad ea, quæ postea edita sunt, vel edentur, *c. Clericus 35. h. t.*

2160.

Quæstio 3. est, qualiter juramentum præstitum circa materiam juris, seu ipsum jus concernentia, interpretandum? Resp. quòd juxta dispositionem juris communis, sic, ut ad eam restringatur, nec ultra eam porrigatur; *c. ad nostram 21. h. t.* ubi dicitur juramentum generale ita intelligi debere, si fieri potest (nimirum ubi contrarium non constat, vel materia substrata non repugnat, aut prorsus inane redditur) ut non obviet juri; aliàs censeri temerarium, & non obligare contra juris observantiam.

2161.

Ex hoc *c.* clarè perspicitur, ipsum etiam Summum Pontificem, in interpretatione juramenti, *benignitate usum*, nimirum, strictè solùm accipiendam materiam ob-

ligationis, præfertim, cum extensio juramenti faceret vel reum perjurii, sed juramenti temerarii. Casus erat: Archiepiscopus Neapolitanus, quasi coactus, juramentum edidit (fortasè à Capitulo suo, ait gloss. magna) quòd judicarium ordinem in omnibus causis servare velit; cum autem hoc juramentum, prout verba sonant, etiam extendi videretur ad causas notorias; juxta canones autem, & Ecclesiasticas traditiones, *in notoriis, seu manifestis, ordo judicarius non servandus sit*: Pontifici non videbatur credibile, quòd Archiepiscopus, jurando, voluerit se obligare, ad agendum contra canones; alioquin non juramentum, sed perjurium edidisset, quòd observandum non esset: idè Innocentius III. duplicem huic juramento interpretationem adhibuit:

Prima erat, Archiepiscopum ratione juramenti sui, in causis *manifestis*, seu *notoriis*, ordinem judicarium servare non obligari; quia, si penitus res consideretur, cum juravit, *se ordinem juris servaturum*; at verò ordo juris postulet, ut in manifestis causis judicarius ordo non per omnia observetur, videri posset Archiepiscopus ex juramento potius obligari ad non servandum ordinem juris in dictis causis: altera fuit planior, & faciliòr, dicendo, quòd jurare voluerit, servare ordinem judicarium in causis omnibus, in quibus de jure observari debet; secundum hunc intellectum Archiepiscopus & juramentum servabit, & à Canonicis Sanctionibus non recedet. Ex hoc Summi Pontificis factò, meritò plura rectè deduci possunt. 1. in dubio juramentum (idem videtur de aliis dispositionibus) sic interpretandum esse, ut licitè, ac validè emissum sit; non autem, ut temerarium, vel irritum, ut observat gloss. hic, *V. benignius*; & habetur *c. cum tu 16. de Testib. ibi: cum constet, testes vestros jurasse, quòd post appellationem, excommunicationis sententiam tulerit: & Archiepiscopi testes similiter jurasse, quòd ante appellationem: Nos dicta testium benignè interpretari volentes, ne perjurii reatu notentur (quia utrumquè esse potuit, & quòd post primam appellationem, & ante secundam, sententia lata fuerit) eandem sententiam decernimus non tenere; & patet ex casu hujus *c.* de quo hic agimus,*

mus, ubi Pontifex juramentum, *semper* servandi in omnibus causis ordinem judiciarium, tam benignè interpretatus est, ut minimè gravaret jurantem, & ad intelligentiam juris communis acciperetur; & tamen, quantum posset licitum, ac validum haberetur; argumento etiam desumpto ex materia substrata, seu subjecta, in quam cadit juramentum; prout colligitur ex *c. quemadmodum. 25. h. t.*

2162. Hinc fit, quòd, si juramentum editum sit circa materiam juris, seu obligationis præexistentis, ultra eam non extendatur, sed eidem adaptetur, sicut videre est, quando Archiepiscopus juravit, se *in omni causa* ordinem judiciarium servaturum esse, respondit Pontifex, interpretandum esse *de omni causa, in qua judiciarius ordo de jure requiritur*; & hæc Pontificis doctrina per quam utilis est ad interpretandas capitulationes Episcoporum, quas in electione sui Capituli jurant, ut non extendantur ad impediendam potestatem, & jurisdictionem Episcoporum, quatenus ea à SS. Canonibus stabilita, & definita fuit, sicut exemplis allatis explicat Layman. *l. 4. Summa tr. 3. c. 9. n. 2.* Unde si quis alioquin jure obligatus sit ad quidpiam faciendum, vel omittendum, tunc juramentum accedens non ad aliud se extendit; sed tantum ad ea, quæ sub obligatione juris comprehenduntur: ut proinde intentio jurantis esse censeatur, se nihil illicitum, sive jure inconcessum, attentaturum.

2163. Ex hoc fit, quòd juramentum Episcopi, *de non alienandis bonis Ecclesie*, interpretandum sit *de alienatione illicita*, quæ fit sine causa necessitatis, aut utilitatis; vel *sine requisita juris solemnitate*, ut colligitur ex *c. ult. de Eccles. adif. & docet Innocent. c. cum omnes, de constit. Abbas in c. ut super, n. 15. de rebus Eccles. alien. Sylvester V. juramentum, q. 3.* Deinde, si Episcopus in sui electione verbis generalibus juravit, se *privilegia non daturum sine consensu Capituli*, intelligi debet de concessione privilegiorum *illicita*, sive, quam Episcopus secundum canones, absquè consensu Capituli, facere non potest. Tertio, juramentum Clerici de servanda residentia, non extenditur ad absentiam in casibus jure permissis, *c. 2. de Cleric. non resid.* Quarto, juramentum de

servando *secreto*, sive non revelandis iis, quæ in Capitulo, Concilio, &c. tractantur, intelligitur, quatenus materia Secretum postulat; ita, ut, si magni momenti existat, & valdè intersit, non evulgari, ejus evulgatio mortalem etiam culpam contra religionis virtutem, propter violatum juramentum, contineat; si autem res levis sit, solum venialem; denique nullam, si evulgatio nullum omnino incommodum afferre possit; vel in iis casibus, quibus commissum Secretum revelare, ad impediendum majus malum, communi jure concessum est; qua de re gloss. & Abb. in *c. ergo, de jurejur.* Sylvest. *V. juramentum 4. q. 28.*

Quinto juramentum *servandi statuta* alicujus Collegii, Universitatis, alteriusve Communitatis, intelligitur secundum differentiam statutorum, intentionem legislatoris, & loci consuetudinem, communemque interpretationem; Sexto, juramentum Ministri publici, jurantis, se contentum fore stipendio, lege taxato, item Mercatores, Pistores, si jurent se servaturos taxationem pretii, ponderis, &c. intelligitur, dum taxatio justa fuerit; non item, si constet, injustam esse; Sanchez *l. 4. in Decal. c. 14. n. 5.* Septimo, qui juravit, se pariturum mandatis Ecclesie, eo non obstante, à lata sententia appellare potest, sicuti ei jure communi concessum est, secundum gloss. communiter receptam in *c. prout nobis, cautionem, de dolo, & contumac.* Octavo, juramentum bonæ fide præstitum, non est extendendum ultra intentionem jurantis, verisimiliter præsumendam; ita docet S. Thom. *2. 2. q. 98. a. 2. ad 3.* & Canonistæ in *c. Veniens, cum gloss. V. præscivisset, de jurejur.* Sylvest. *V. juramentum, 4. q. 6.* Azor. *l. 11. moral. c. 11. q. 3.* Sanchez *c. 17. n. 1.* Suarez *l. 2. c. 11. n. 12.* & alii, cum ajunt, quòd juramentum non sit extendendum ad incognita, sive quæ jurans in specie non cogitavit, & quæ in mentem, si venissent, verisimiliter excepisset; &c. Hæc confirmari possunt ex *c. Veniens 16 h. t.* ubi dicitur, in *generali*, & jurata promissione, non venire illa, quæ aliquis, si in mentem venissent, verosimiliter non promississet, sed excepisset, vel quòd nimis gravia sint, vel honestè impleri non possunt; & ideo etiam juramentum *de pa-*

rendo mandatis alterius, intelligi debet, si mandet, quæ iusta sunt; & quæ sine peccato, & alterius præiudicio impleri possunt, ut docetur etiam in c. *Quinta vallis*. 23. h. t. ita S. Thomas 2. 2. q. 89. a. 2. ad 3.

2164.

Idem habetur in cit. c. *Quintavallis*, ubi Pater, cujus filiarum alias mulieres contumeliis affecerunt, pro satisfactione, læsis danda, juramento promisit, se ipsarum mandato parere velle, à Pontifice pronuntiatum est liber à parendo in his, quæ mandaverunt illicita, & jure non permixta, nimirum *filias exheredare, ac uxorem à se removere*; & c. *Petitio* 31. eod. ubi similiter pronuntiantur liberi ab obligatione juramenti, facti à Canonicis Ecclesiæ Antiochenæ, Principi civitatis, quod contra ipsum agere nolint, si extendatur etiam ad casum, & intelligatur, quasi pro iuribus Ecclesiæ, imò propriis ac singularibus legitime defendendis contra Principem stare non possint, sed intelligi debere, quòd abstinendum ipsis sit à machinatione omni, per quam læsio Principis personæ, aut principatus eius inferretur.

2165.

Quarta quæstio est, quomodo intelligendum veniat, quod communiter dicitur, *juramentum sortiri naturam, & conditiones promissionis, contractus, vel actus, cui adiungitur*, consequenter etiam juxta illas intelligendum esse? Resp. hanc quæstionem à nobis resolutam esse superius à n. 2032. ubi diximus, quòd juramentum *quoad sensum*, seu materiam, supra quam cadit, sortitur naturam, & conditiones contractus, vel actus, cui adiungitur, communis doceat; & colligitur ex c. *Quemadmodum* 25. h. t. quia juramentum pendet ex intentione jurantis; ergo non obligat, nisi juxta jurantis intentionem; ergo ad id obligat, quod intendit jurare; at jurans, se daturum, vel facturum, non intendit aliud jurare, quàm promissum sit; nec alio modo; ergo juramentum accommodatur promissioni, vel contractui, cui adjicitur, ejusque naturam, & conditiones sortitur, quoad materiam, sive id, quod juratur.

2166.

Contrarium autem plures sentiunt, *quoad obligationem*, non propterea etiam juramentum jure nullum esse *quoad obligationem*, si materia de se non sit illicita, & ex parte jurantis licite præstari possit; & ita

etiam tenet Pirhing *de jurejurando*, num. 114. ubi ait: juramentum accommodari actui, cui conjungitur, *quoad materiam*, non autem, *quoad obligationem*, sive effectum juramenti: quo posito rationem dat, quia scilicet juramentum, adjectum promissioni, vel contractui, non auget ejus obligationem *extensivè*, ita, ut vi juramenti, non ad plus obligetur jurans, quàm teneatur, vi promissionis, vel contractus, qui circa idem objectum versatur: ideoquè cessante obligatione promissionis, vel contractus, cessat etiam obligatio juramenti; quia accessorium, quale est juramentum, sequitur naturam principalis, cui adiungitur, juxta *reg. juris*. 42. in 6. & corrueute principali, etiam corrui, nec subsistit accessorium, *L. nihil* 109. ff. eod. auget tamen juramentum obligationem actus, cui accedit, *intensivè*; quia intra limites ejusdem objecti, novam obligationem ex virtute Religionis ei superaddit.

Sed, ex hac ratione, per dictum Authorem allata, quando dicit, *cessante obligatione promissionis, vel contractus, cessare obligationem juramenti*, videtur sequi, quòd juramentum *etiam quoad obligationem* sequatur naturam, & conditionem promissionis, vel contractus; quod tamen non admittit; unde videtur exponendus, quòd etiam cesset obligatio juramenti *quoad rem*, seu materiam, quando promissio, cui conjungitur, se non extendit, quoad talem rem, seu materiam; & hoc propterea, quòd intentio jurantis obligandi se per juramentum ad rem, seu materiam promissam, non feratur ultra id, quod promittitur; opponi tamen possit, unde habeatur, quòd intentio jurantis feratur in rem promissam, animo se ad illam per juramentum obligandi, etiamsi nulla nascatur, vel proveniat obligatio *ex vi promissionis*? non enim est dubium, eum posse habere intentionem oppositam; quòd autem habeat priorem intentionem (qua posita omnino juramentum quoad obligationem non sequeretur promissionem, cui conjungitur, si hæc nullam pareret obligationem) Pirhing nulla ratione, vel lege probat.

Et quamvis alii hoc nitantur suadere per diversas instantias, quas afferunt, ut retulimus n. 2034. ad eas tamen ibidem respon-

respondimus, facta distinctione juramenti *per sestantis*, & *merè accessoris*, ut rectè tradunt alii; consequenter communis doctrina procedat de juramento *per sestante*; non autem *merè accessorio*, ut diximus à n. 2035. Quòd autem juramentum pendeat ex intentione jurantis, rectè colligitur ex dict. c. *Quemadmodum* 25. h. t. ubi dicitur, quòd non obstante juramento Viri, in contractu matrimonii facto mulieri, (quòd eam semper pro legitima Uxore teneret, non obstante ejus fornicatione, quam antè commiserat) pro fornicatione tamen, quam postea perpetraret, eam dimittere posset, non obstante hujusmodi juramento, *quoniam in eo talis erat subintelligenda conditio, si videlicet illa in legem Conjugii non peccaret*; ita, si quis juravit, se ducturum aliquam in Uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequenter, ut illam non ducat in conjugem: quia in illo juramento talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa contra regulam desponsationis non venerit, &c. ergo etiam fieri potest, quòd quis intendat, se non obligare juramento, si promissio non tenet; sicut, quòd non intendat se obligare juramento ad cohabitationem, & thorum, si hanc mulier violet, esto utrobique juramentum sit promissorium, si promissioni sit merè accessorium, ut exposuimus à n. 2035.

2169. Quinta quaestio est, quæ conditiones tacite insint juramento? agimus de illis, quæ generaliter insunt cuilibet juramento promissorio, tametsi non exprimantur. Prima est, *si potero*; nam, si quis etiam promitteret, esto rem promissam præstare non valeret, nihil ageret; nemo enim obligatur ad impossibile; de quo ex professo egimus l. 4. tit. 5. de conditionibus appositis, à n. 834. Quare juramentum, quòd impleri non potest *ex necessitate*, non tenet; & ideo in c. *querelam* 10. h. t. Clericus non propterea rejeclus est à regimine Ecclesie, quòd venerit contra suum juramentum *necessitate*; sed, quia *voluntate*, nimirum nolens, cum posset, & deberet. Altera conditio, quæ similiter inest generaliter juramento promissorio, est, *si licite potero*; nam juramentum non est vinculum iniquitatis, hoc est, non obligat ad illicita; quem porro effectum operentur

conditiones tam in desponsationibus, quam ultimis voluntatibus, & aliis contractibus, diximus cit. l. 4. tit. 5. à num. 823.

Tertia conditio est, *salvo jure, & auctoritate Superioris*; nam secus esset de re illicita; constat ex c. *Venientes* 19. h. t. de quo jam egimus alibi; idem videtur dicendum de conditione: *salvo jure, & præjudicio alterius* propter eandem rationem. Quarta est, *nisi is remittat*, in cujus favorem, & commodum juratur; nam, cum conditio de se sit honesta, nec substantiæ contractus, vel dispositionis (ut supponimus) contraria, juramentum pendet à subsistentia conditionis, ut diximus l. 4. tit. 5. à n. 772. de effectu conditionum, quæ generaliter insunt; ubi not. quòd etsi etiam Deo accedat jus ex juramento, in gratiam hominis edito, ut præstetur, quòd juratum est; Deus tamen non aliter acceptet, nisi *in commodum hominis*; consequenter homine remittente Promissori obligationem, cedentem in suum hominis favorem, eo ipso etiam indirectè remitti jus, Deo natum, ex tali juramento.

Quinta conditio est, *si res in eodem statu, quo sunt, permanserint*, 2170. consequenter *si non fuerint notabiliter mutata*; ratio hujus est. 1. quia sic materia promissa non foret eadem in eo, quo notabiliter diversa est à priori statu, consequenter juramentum extenderetur ad materiam non promissam contra communem doctrinam in n. 2165. Deinde sic habetur in c. *Veniens* 16. h. t. ubi jurans declaratus est liber ab observatione juramenti, parendi mandato; quòd juramento (secundum quòd erat in intentione jurantis) repugnaret; c. *Brevi* 17. eod. ubi excusatur à perjurio, *si superveniat difficultas*, quòd Ecclesie, cui juravit, non subveniat; idem colligitur ex c. *Quemadmodum* 25. h. t. & c. *Petitio* 31. eod. de quibus in præcedent.

Sexta conditio est, *si etiam alter id, super quo conventum est, impleverit*; 2171. sed hæc locum duntaxat habet in juramentis appositis *pacto reciproco*, seu utrinque obliganti. Quare Emptor, qui juravit, dare pretium pro merce conventa, venditore nolente dare mercem, non erit perjurus non dando pretium; quia juramentum cadit

dit supra contractum tacite imbibentem hanc conditionem, *si mercem dederit*, ut conventum est, id, quod colligitur ex c. *pervenit* 3. *h. t.* ibi: *nec tu ei, etiamsi promissum tuum juramento, vel fidei obligatione, interposita conditione firmasses, aliquatenus teneris, si constat eum, conditioni minimè paruisse; & c. sicut* 29. *eod.* ibi: *juramentum autem, quod J. se asserit prestitisse, si de assensu factum est utriusque, eum non ligat, qui prestitit, dum ille, cui prestitum fuerat, servare negligit, quod promissit.*

2172.

Dices: *in caus.* 23. *q. 1. c. Noli* 3. habetur, *fidem datam, etiam hosti servandam esse*; deinde 33. *q. 5. c. quod Deo*. 4. habetur, si ambo Conjuges pari consensu voverunt continentiam, *quantumvis unus votum violat, alterum nihilominus teneri ad observantiam*. 3. *in 22. q. 4. c. Innocens* 23. dicitur, quod Josue pacem non revocandam censuerit, juramento promissam Gabaonitis, solum eo titulo, quia ad pacem cum illis conservandam jurejurando se obstrinxit; ergo non liberatur quis ab observantia juramenti, tametsi alter contra illud agat. Resp. ad 1. *in c. Noli*, desumpto ex S. Augustino, aliud non intendi, quam fidem datam, servandam esse etiam hosti, *si & ipse observet suam*; non autem secus; & ita tradit Sanchez *in Moralib.* l. 3. *c. 17. n. 6.* & alii. Ad 2. Resp. etiam dictum *c. quod Deo*, desumptum esse ex D. Augustino, & solum loqui de voto continentie, emissio *absolutè* de alterius consensu, & vicissim; non autem sub conditione, si & alter servet vel pacto reproco. Ad 3. respondet Pirhing. *h. t. n. 28.* non fuisse in dato casu juramentum appositum pacto, seu obligationi *mutue*, quod Gabaonitæ nihil vicissim Israëlitis promississent; consequenter hoc capite non impugnari resolutionem datam *in n. 2171.* sed ea verba in textu: *hac igitur mentis suæ inclinatione Josue (fidem Gabaonitarum non habens in suspitione fraudis) ut crederet Gabaonitis, testamentum disposuit, pacem dedit, confirmavit societatem*; videntur importare etiam Gabaonitarum promissionem *reciprocam*; hoc enim sonat *inire societatem*; hoc tamen non obstante, quod Josue noluerit recedere à jurejurando suo, esto illi fefellerint, solum probat, quod jure suo uti

noluerit; non autem, quod licite non poterit.

Sexta quæstio est, an juramentum habeat vim confirmandi contractus, qui eo secluso ipso jure sunt irriti; de qua quæstione egi *lib. 1. decret. tit. 35. & l. 3. tit. 13.* ubi tanquam probabiliorè amplexus sum cum aliis *negativam*. Contrarium tenet Pirhing. *h. t. à n. 132.* & alii loquentes de contractibus, jure ceteròquin irritis, non naturali, & divino; sed humano; vel à Judice facile rescindibilibus, si non sint irritati propter bonum commune; nam hos negat confirmati juramento, hoc est, validari, ut ex illis nascatur obligatio justitiæ; *probat. 1. ex c. Cùm contingat* 28. *h. t.* Deinde, *ex c. Licet* 2. *eod. in 6.* Tertio ex *c. Quamvis* 2. *de pactis in 6.* Verùm aliud est, juramentum, etiam in casu, quo contractus ipso jure nullus est, eo secluso, servandum esse *ex vi religionis*, aliud, *ex vi justitiæ*; primum enim conceditur, quoties juramentum valet; non secundum; nec aliud probant allegata jura.

Nam 1. in dicto *c. cùm contingat*, solum dicitur, quod mulieres, quando alienationibus super rebus dotalibus, & donationibus propter nuptias, consentiunt, consensum proprio Sacramento firmando, etsi mulierum consensus in talibus videatur non obligatorius secundum legitimas Sanctiones: ne tali tamen prætextu *viam* contingat *perjuriis aperiri*, ipsæ servare debeant hujusmodi juramenta sine vi, & dolo sponte præstita, cum in alterius præjudicium non redundant, nec observata vergant in dispendium salutis æternæ; ubi nota, non dici, servandum *contractum*; sed *juramentum*; nec, si soluto postea matrimonio contravenire nitentes permitterentur, *aperiri viam injustitiæ*; sed *perjuriis*; quæ omnia solum denotant obligationem in hoc casu *in vim juramenti*, & religionis; non autem *in vim contractus, & justitiæ*. Deinde in *c. Licet*, solum statuitur, quod Judices seculares, etiam per censuras compelli possint, ut etiam in suo foro servent, quod jure Canonico *ad provisionem animarum* statutum est, consequenter etiam curare debeant, ut mulieres, quæ *cum juramento* alienationibus dotium, & donationibus propter nuptias consentiunt, *juramentum obser-*

vent,

vent, nec ei contraveniant; ubi rursus nihil de obligatione *justitie*, & *contractus*; sed solum *juramenti* & *religionis*, cujus vinculum in hoc casu principaliter consideratur, ut patebit legenti textum. In c. *Quamvis* 2. de *Pactis* in 6. dicitur, quod, quamvis pactum Patri factum à filia, dum nuptui tradebatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis: *si tamen juramento non vi, nec dolo præstito firmatum fuerit* ab eadem, omnino servari debet: cum non vergat in aeternæ salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum; & hoc omnino conceditur; sed an observandum sit titulo *soliis juramenti*, an *in vi pacti*? pacto etiam per jus civile reprobato: non resolvitur; & quia, ut ostensum est ex præcedentibus allegatis juribus, obligatio semper refunditur *in vim juramenti* (ne *perjuriis* via aperiatur) non *in vim pacti*, ne *injustitie* locus sit, consecutaneum est, nec in hoc textu aliam definiti obligationem, quam solius juramenti, seu religionis; his positis:

2175. Dicendum 1. pactum, seu contractum jure positivo, aut jure civili prohibitum, & directè *propter bonum commune irritatum principaliter*, quantumvis apponatur ei juramentum, non confirmari juramento; quia pactis privatorum, etiam juratis, juri publico derogari non potest; *L. juris gentium*. 7. §. & *generaliter*, ff. de *pactis*; Sanchez l. 3. *moral.* r. 12. num. 43. & c. 9. num. 34. Azor. p. 1. l. 11. c. 7. q. 1. & alii, quos citat Pirhing *h. t.* num. 141. qui simul addit, *tali casu juramentum non obligare*; idem dicendum est, quando juramentum directè, ac principaliter tenderet *in præjudicium tertii*; quia sic esset de re illicita.

2176. Dicendum 2. nec pactum, jure positivo irritatum directè ac principaliter propter *privatam utilitatem*, confirmari juramento, ut, quod per actum, cui apponitur, promissum est, præstari debeat ex vi pacti, & justitiæ; sed tantum ex vi juramenti, si hoc validum sit, & religionis; ratio sumitur ex eo, quia id nullo jure ostendi potest, ut ostensum est num. 2174. ex responsione data juribus, a parte contraria allegatis; nec ex

Tom. II.

eo rectè obligatio *justitie* concluditur, quod tali pacto, quod secluso juramento irritum foret, & nullam pareret obligationem, accedente juramento in foro externo, etiam civili, concedatur, aut concedi debeat *actio*, ut constat ex dicto c. *Quamvis* in num. 2174. nam hoc non fundatur in ullo jure *justitie*; sed solum in reverentia debita *juramento*, ut constat ex dicto.

Septima quæstio est, an juramentum promissorium, homini factum, obliget solum jurantem, consequenter inducat obligationem solum *personalem*, quæ non egrediatur personam jurantis? atque adeò non transmittatur ad hæredes, etiam voluntate jurantis, si juravit v. g. *pro se, & heredibus suis*? vel, si quæ *Communitas* aliquid sub juramento promisit *pro se, & Successoribus suis*? Resp. nec hæredes, nec Successores obligari, in vi religionis, virtute juramenti à defuncto, vel Antecessoribus emissi, consequenter obligationem juramenti *ex vi religionis* esse solum *personalem* ex parte jurantis; sic D. Thomas 2. 2. q. 98. a. 2. ad 4. Abbas in c. *Veritatis* 14. h. t. n. 3. Covar. c. *Quamvis* de *pact.* in 6. p. 1. §. 5. n. 4. Suarez l. 2. de *juram.* a. 31. n. 12. Sanchez in *Decal.* l. 3. c. 13. à n. 1. &c. ratio est; quia, si hæres *ex vi religionis* teneretur juramento, à defuncto Testatore emisso; non præstando rem juratam, committeret *perjurium*; hoc autem dici non potest; cum à solo illo committi possit *perjurium*, qui personaliter juravit; qualiter solus ille *mendacium* aut peccatum committit, qui loquitur contra suam mentem, vel agit contra suam conscientiam; non autem, si loquitur contra mentem; vel agit contra conscientiam, alterius.

Dixi 1. *hæredem*, vel *successorem* non teneri *juramento* defuncti Testatoris, vel Antecessoris, aliud est de hærede *quoad a-*
2178
lias obligationes & res justitiæ, in quibus dispositione juris repræsentat defunctum; nam tali casu tenebitur *ex contractu*, vel *quasi contractu* ad id, ad quod defunctus tenebatur, in quantum fictione juris, & per ordinem ad quæ habet identitatem juridicam cum defuncto, in cujus hæreditatem succedit. Successores in aliqua *Communitate*, vel dignitate, non aliter

Cccc

aliter tenentur, quæ ab Antecessoribus jurata sunt, nisi *statutum* intervenerit; quo fit, quando defunctus, vel Antecessor solo juramento fuit obligatus; non autem promissione, vel contractu (puta si jure reprobarus sit, vel relaxatus propter injuriam, aut aliam causam) hæredem, vel Successorem ad nihil teneri; quia ponitur, quod in defuncto, vel Communitate *nulla* fuerit obligatio, nisi *juramento*; sed hæc personam non egreditur, ex dict. ergo.

2179. Dixi 2. *juramento non induci obligationem, nisi personalem*, consequenter non transmissibilem ad hæredes, vel Successores jurantis; quæstio est, an promissio jurata sit *personalis* etiam ex parte *promissarii*, seu ejus, cui *cum juramento* promissum est, consequenter talis promissor sit obligatus soli promissario, non autem hæredibus ejus, saltem ex vi juramenti? Non est dubium promissorem, se posse obligare vel *soli promissario*; non autem *hæredibus* ejus; vel *promissario, & hæredibus* ejus; hoc enim pendet ab ejus intentione. Quare in casu, quo quis alteri promittit aliquid promissione jurata, non exprimendo nisi personam promissarii, atque adeo *nulla mentione hæredum, vel successorum* facta, res decidenda erit dependenter ab intentione jurantis, si de illa constare possit: in casu autem, quo de illa dubitatur, videtur dicendum juxta L. 9. ff. de Probat. quæ sic loquitur: *si pactum factum sit, in quo hæredis mentio non fiat, queritur, an id actum sit, ut ipsius duntaxat persona constitueretur?* sed quamvis verum est, quod qui excipit, probare debeat, quod excipitur: *attamen de ipso duntaxat, ac non de hærede ejus quoque convenisse, petitor, non qui excipit, probare debet*: quia plerumque tam hæredibus nostris, quam nobismetipsis cavemus; quo habetur, si Titius debitori suo Caio juratus promissit, se debitum ab illo non repetiturum, non facta mentione *hæredum* ejus, & deinde debitum petat ab hærede Caii, is autem opponat exceptionem juramenti, à Titio facti, *de non petendo debito*, debere probare suam exceptionem, quod nulli, nisi Caio, non autem hæredibus ejus se obliga-

verit; sed voluntatem suam ad solam Caii personam restrinxerit, ex vi dictæ legis.

2180. Quæstio est 8. an obligationi ex juramento possit satisfieri per aliquid æquivalens? ponimus autem, quod jurans intenderit rem *determinatè*; in hac re, negativa suadetur ex triplici capite, quando scilicet obligationem non remittit promissarius; primò enim juramentum ad idem obligat, ad quod promissio, vel contractus, cui apponitur, ut diximus in Superioribus; ergo sicut promissioni *de re determinata* non satisfiit sine consensu promissarii, cui jus ad rem determinatè promissam ex promissione acceptata natum est, dando aliud pro alio; ergo nec juramentum. Alterum proponit Haunold. tom. 5. de just. tr. 4. n. 866. quia jurans tenetur; verificare sua verba, quorum testem adducit Deum, si in animo non cogitavit de æquivalente; ergo etiam si jura civilia permitterent electionem promittenti, ut vel rem promissam, vel æquivalens solveret (sicut aliqui docent, minùs quidem verè, posse venditorem satisfacere præstando interesse loco rei venditæ, tamen, si accessisset juramentum, leges illæ non deberent favere debitori, quia videtur per juramentum voluisse assecurare Creditorem, de re promissâ in specie solvenda, nisi aliud expressisset.

2181. Hac occasione idem Author proponit hanc quæstionem: an, quando ex consensu promissarii (idem est, si à Superiore) mutatur materia, seu res jurata in aliam, (v. g. si Sponsa, cui jurata sunt sponsalia, consentiat, ut sibi solvantur 100. in dotem) an, inquam, debitum dotis etiam sit sub vinculo juramenti debitum? & affirmativam resolvit cum Suarez l. 2. de juram. c. 36. num. 8. Sanchez l. 4. de voto, c. 55. num. 4. & alii; quia alioquin non esset *commutatio*, sed relaxatio seu extinctio prioris juramenti, & nova nuda, ac simplex promissio: hoc autem, nisi partes id expresserint, non præsumitur; nam verbum, *commutatio*, significat subrogationem unius debiti in locum prioris, adeoque cum eodem rigore obligationis.

Nec

Nec enim potest presumi Creditor velle aliter in commutationem consentire, quam cum eadem securitate de obtinendo, quod subrogatur.

2182. Circa istam questionem mihi videtur, in casu, quo res aliqua determinatè, ac in specie promissa est promissione juratà, intentione promittentis, & jurantis tendente directè in illam, si mutetur, seu subrogetur alia materia, materiæ juramento promissæ, non manere promissionem internam priorem, saltem quoad esse physicum circa materiam subrogatam; quia actus ille voluntatis, quo juratus promissor intendebat se obligare directè, ac specificè ad sponsalia v. g. non ferebatur in aliud, dotem v. g. loco sponsalium; ergo circa dotem non præcessit ulla obligatio, sed tantum circa sponsalia: in casu autem, quo promissarius consentit in substitutionem dotis, non manet obligatio circa sponsalia; sed tantum circa dotem; ergo; ex hoc autem sequitur nec manere obligationem priorem in genere moris, quæ prius erat, sed substitui novam sub eadem virtute, quæ prior erat, tam in casu, quo promissarius consentit, ut alia materia subrogetur, quam cum legitima potestate commutatur; quare dicendum videtur in casu, quo materiæ priori subrogatur alia (sponsalibus v. g. dotatio) sine consensu promissarii, sive commutatione legitimâ, extinguatur obligatio circa sponsalia, & promissorem consentiendo in commutationem, saltem tacitè substituere aliam circa materiam subrogatam, ejusdem virtutis, cujus erat prior circa materiam directè promissam; quo fit juramento eidem numero non posse satisfieri per æquivalens.

2187. Neque dicas: sic commutationem non fore diversam à relaxatione, seu dispensatione; nam relaxatio stat in eo, quod tollat obligationem præexistentem circa materiam juramento promissam; sed hoc juxta dicta contingeret etiam in commutatione. Resp. N. illatum; nam relaxatio non stat in eo, quod utcumquè tollat obligationem præexistentem circa materiam juramento promissam; sed quod tollat omnino, quin imponat ex eadem virtute aliam circa novam materiam; commutatio autem ita tollit obligationem præexistentem circa materiam juramento

Tom. II.

promissam, ut imponat ex eadem virtute aliam, circa novam materiam; hac enim ratione videtur fieri commutatio; & promissarius consentiens in mutationem, nisi aliud exprimat, non presumitur aliter consentire. Accedit, quod, si eadem numero & promissio, & juramentum de sponsalibus, transferretur in aliam materiam, caderet in id, quod nec promissum, nec juratum est illo juramento. Unde & ipse Haunoldus loc. cit. n. 868. expressè dicit, quod commutatio tollat priorem obligationem, & novam substituatur, & sit conversio unitus obligationis in aliam.

2184. Quæstio 9. est, an juramentum impleri possit compensatione? Resp. in re totum pendere ab intentione jurantis; an intenderit se obligare ad physicam præstationem rei promissæ; an solum juridicam, quæ fiat præstando præcisè valorem, vel remissione debiti in valore tanti, quanti est res promissa, ut si Titio, qui debet tibi centum ex mutuo jurasti daturum centum; dando enim re ipsa, implet promissum solutione physicâ; remittendo illos centum ex mutuo debitos, implet promissum solutione juridicâ; quibus positis: Resp. etsi compensationi in pluribus casibus locus sit, de quo ex professo egimus lib. 3. decret. tit. 13. à n. 1040. in casu tamen, quo intentio jurantis ferebatur determinatè in præstandam actum, & physicè solutionem promissam, non impleri juramentum compensatione; quis sic non ponitur, quod promissum & juratum est; sed aliud; quo non verificaretur, in cujus confirmationem Deus in testem vocatus est: in casu autem, quo jurans reservavit sibi potestatem compensandi; vel solum in genere juravit dare tantum, præscindendo à datione physica, vel juridica, ut exposuimus, satisfieri compensatione; sic enim sub datione generali, & indeterminata etiam venit compensatio, modò sit materia, quæ aliàs compensationem admittit, ut notavimus cit. l. 3. à n. 1040. & seq. plura de juramento tradidimus in tract. ad præcepta primæ Tabulæ.

Cccc 2

QVA.